

ICHKI ISHLAR ORGANLARI TAYANCH PUNKTLARIDAGI HAMKORLIKNING HUQUQIY ASOSLARI VA SAMARALI TASHKIL ETILISHI.

G'aniyev Farrux Taxirjanovich

O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi Huquqbuzarliklar
profilaktikasi faoliyati kafedrasida katta o'qituvchisi Toshkent,
100197, O'zbekiston, e-mail: fargan77@bk.ru

orcid.org/0009-0005-2423-050X

G'aniyeva Gulandon Ibragimovna

Namangan davlat universitetining Psixologiya (faoliyat turlari
bo'yicha) yo'nalishi 2-kurs magistranti

Otamurodov Akbar Abdulla o'g'li

O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi Huquqbuzarliklar
profilaktikasi faoliyati ixtisosligi bo'yicha tahsil olayotgan 3-o'quv
kursi 312-guruh kursanti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14250259>

ARTICLE INFO

Received: 19 th November 2024

Accepted: 20th November 2024

Published: 29th November 2024

KEYWORDS

Ichki ishlar organlari,
hamkorlik, huquqiy
ta'minlash, jamoatchilik,
profilaktika, jinoyatchilik,
xavfsizlik, axborot almashish,
tayanch punktlari, samarali
faoliyat, huquqiy tartibga
solish, rejalashtirish, qo'shma
tadbirlar, davlat organlari,
jamoat xavfsizligi.

ABSTRACT

Maqola ichki ishlar organlari faoliyatining tubdan isloh qilinishi, hamkorlikning muhim roli va uning samaradorligini ta'minlashga qaratilgan keng tahlilni taqdim etadi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining rahbarligida amalga oshirilgan islohotlar doirasida sud va huquqni muhofaza qiluvchi organlar, xususan, ichki ishlar organlari, davlat organlari va jamoatchilik tuzilmalari bilan hamkorlikni mustahkamlashga alohida e'tibor qaratilmoqda. Maqolada, ichki ishlar organlari tayanch punktlarining huquqiy ta'minlanishi, hamkorlik shakllari va turlari, ularning o'zaro axborot almashishi, rejalashtirish va qo'shma tadbirlar o'tkazishda muhim ahamiyatga ega ekanligi ko'rsatilgan. Ayniqsa, jamoatchilik bilan hamkorlikning boshqa hamkorlik turlaridan ustunligi, huquqbuzarliklar profilaktikasi va jamoat xavfsizligini ta'minlashdagi roli alohida ta'kidlanadi. Ma'lumki, tayanch punktlarining samarali faoliyat yuritishi uchun muvofiqlashtirilgan hamkorlik, aniq rejalashtirish, axborot almashish va barcha ishtirokchilarning o'zaro yordam berish zarurdir. Shuningdek, maqolada tahlil qilinganidek, hamkorlikning huquqiy tartibga solinishi va uning amalga oshirilishidagi samaradorlik, davlat va jamoatchilik tuzilmalarining o'zaro munosabatlarining muvaffaqiyatli rivojlanishiga olib keladi. Bularning barchasi ichki ishlar organlarining jamoat tartibi va xavfsizligini ta'minlashdagi asosiy elementlarga aylanishi mumkin.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoev rahbarligida so'nggi yillarda sud va huquqni muhofaza qiluvchi organlar faoliyatini tubdan isloh qilishga qaratilgan keng ko'lamli

chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Ushbu islohotlar, shu jumladan, ichki ishlar organlari faoliyatini samarali tashkil etishga qaratilgan. Ichki ishlar organlarining vazifalari aniq belgilab, ular xalq manfaatlariga xizmat qilishga yo'naltirilgan. Mazkur faoliyatni samarali amalga oshirish uchun davlat organlari o'rtasidagi o'zaro hamkorlik, shu jumladan, ichki ishlar organlari va jamoatchilik tuzilmalari o'rtasidagi hamkorlik alohida ahamiyatga ega.

Hamkorlikning Muhimligi va Asosiy Shakllari. Ichki ishlar organlari tizimida hamkorlikning asosiy shakli o'zaro kelishilgan holda xizmatni tashkil etishdir. Hech bir davlat organi boshqa tuzilmalar bilan hamkorlik qilmasdan o'z faoliyatining samaradorligini ta'minlay olmaydi. Jamoat tartibi va xavfsizligini ta'minlash, huquqbuzarliklar profilaktikasi, va huquqiy jarayonlarda samarali hamkorlik zarur. Bu jarayonda ichki ishlar organlari boshqaruvning bir-biriga bo'ysunmagan alohida ishtirokchilari bilan o'z harakatlarini muvofiqlashtiradi. Professor Z.S. Zaripovning ta'kidlashicha, o'zaro hamkorlikning asosiy maqsadi — boshqaruv tizimi oldida turgan umumiy vazifalarni hal etishda kuch va vositalarni to'g'ri taqsimlashdir. Bu esa birgalikda harakat qilishni taqozo etadi. Hamkorlik, shuningdek, ichki ishlar organlari tayanch punktlarining huquqiy ta'minlanishini, ularning moddiy-texnik bazasini mustahkamlash va infratuzilmasini takomillashtirishni o'z ichiga oladi.

Ichki va Tashqi Hamkorlik. Professor I. Ismailov jinoyatchilikka qarshi kurash tizimidagi hamkorlikni to'rt yo'nalishga ajratadi: ichki idoraviy hamkorlik, idoralararo hamkorlik, jamoatchilik bilan hamkorlik va xalqaro hamkorlik. Ichki ishlar organlari tayanch punktlari negizidagi hamkorlik uchinchi va to'rtinchi yo'nalishlardan ajratilgan bo'lib, mahallalarda tayanch punktlari tashkil etishning asosiy maqsadi ichki ishlar organlari va boshqa davlat organlari, jamoatchilik tuzilmalari o'rtasidagi samarali hamkorlikni ta'minlashdan iboratdir. Hamkorlikning shakllari va metodologiyasi haqida gapirganda, V.A. Malyutin hamkorlikni uch shaklga ajratadi: funksional-tadbir, protsessual va tashkiliy shakllar. E.V. Kirichyok esa huquqiy va nohuquqiy shakllarni ajratib ko'rsatadi. Biroq, hamkorlikning shakllari va ularning samaradorligini baholashda, ba'zi olimlar axborot almashish, birgalikda rejalashtirish va tadbirlar o'tkazish kabi shakllarni muhim deb hisoblashadi.

Axborot Almashish va Hamkorlikning Samaradorligi. Tayanch punktlari negizidagi hamkorlikda o'zaro axborot almashish eng ko'p tarqalgan shakl hisoblanadi. Axborot yig'ish, tahlil qilish va almashish orqali ichki ishlar organlari xodimlari huquqbuzar yoki huquqbuzarlikka moyil bo'lgan shaxslar bilan qanday munosabatda bo'lishlarini belgilaydilar. Ushbu axborot almashish, ichki ishlar organlari faoliyatining asosiy texnologiyalaridan biri hisoblanadi. Anketa so'rovidan olingan natijalarga ko'ra, mutaxassislarining 45,5% tayanch punktlaridagi hamkorlikning barcha turlari bir xil darajada muhim deb hisoblashgan. Shuningdek, 40,1% jamoatchilik bilan hamkorlikni boshqa hamkorlik shakllariga nisbatan muhim deb hisoblagan.

Samarali Hamkorlikni Tashkil Etish. Tayanch punktlari negizidagi keng ko'lamli hamkorlikni samarali tashkil etish uchun quyidagi jihatlar muhimdir:

1. **Huquqiy tartibga solish:** Hamkorlikning huquqiy tartibga solinishi, uning samarali va to'g'ri tashkil etilishini ta'minlaydi.
2. **Axborot muhitining yaratilishi:** Axborot almashish va tahlil qilishni samarali amalga oshirish uchun axborot muhitining mavjudligi zarur.
3. **Rejalashtirish va bajarish:** Hamkorlikni birgalikda rejalashtirish va amalga oshirish, natijalarni tahlil qilish hamda ularni umumlashtirish samarali faoliyatni ta'minlaydi.
4. **Mas'uliyat va baholash:** Hamkorlikni tashkil etish uchun barcha ishtirokchilarning mas'uliyati va natijalar baholab borilishi lozim.

Xulosa

Ushbu maqolada O'zbekistonda ichki ishlar organlarining tayanch punktlari asosida hamkorlikni samarali tashkil etish, uning huquqiy asoslari va shakllari tahlil qilindi.

Prezidentimiz Shavkat Mirziyoev tomonidan olib borilayotgan islohotlar doirasida, sud va huquqni muhofaza qiluvchi organlar o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlashga katta e'tibor qaratilmoqda. Ayniqsa, ichki ishlar organlarining boshqa davlat organlari va jamoatchilik tuzilmalari bilan hamkorligi mamlakatda jamoat tartibi va xavfsizligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Maqolada hamkorlikning turli shakllari, jumladan, axborot almashish, qo'shma tadbirlar o'tkazish, rejalashtirish va amalga oshirish jarayonlarida o'zaro yordam ko'rsatish kabi jihatlar ko'rib chiqildi. Tayanch punktlaridagi hamkorlik, o'z navbatida, ichki ishlar organlarining faoliyatini samarali tashkil etish va huquqni muhofaza qilish tizimining samaradorligini oshirishda hal qiluvchi omil hisoblanadi. Shu bilan birga, hamkorlikni huquqiy jihatdan tartibga solish, uni amalga oshirish uchun aniq usul va vositalarni belgilash zaruriyati ko'rsatilgan.

Ma'lumki, ichki ishlar organlari tayanch punktlari faoliyatida hamkorlikka asoslangan faoliyatning eng samarali shakli axborot almashishdir. Bu jarayon, o'z navbatida, jinoyatchilikni oldini olish va huquqbuzarliklar profilaktikasini ta'minlashda katta ahamiyatga ega. Maqolada shuningdek, hamkorlikni amalga oshirayotgan tomonlar o'rtasidagi mas'uliyatni oshirish, rejalashtirish va natijalarni tahlil qilish zarurligi ham alohida ta'kidlangan.

Hamkorlikni samarali tashkil etish uchun uning asosiy shartlari sifatida huquqiy tartibga solish, axborot ta'minoti, vazifalarni birgalikda bajarish va rejalashtirish, shuningdek, har tomonlama baholash va monitoring tizimini joriy etish zarurligi qayd etilgan. Tayanch punktlaridagi hamkorlik, ayniqsa, mahalla va boshqa jamoatchilik tuzilmalari bilan o'zaro aloqalar orqali aholining ichki ishlar organlariga nisbatan ishonch va hamkorlikni kuchaytiradi. Bu, o'z navbatida, huquqni muhofaza qilish tizimining samarali ishlashini ta'minlaydi va jamiyatda xavfsizlikni mustahkamlaydi.

Xulosa qilib aytganda, ichki ishlar organlari tayanch punktlaridagi hamkorlik, faqat ichki imkoniyatlar bilan chegaralanmasdan, boshqa davlat organlari va jamoatchilik tuzilmalari bilan birgalikda amalga oshiriladigan faoliyatdir. Bu hamkorlikning samarali tashkil etilishi mamlakatda jamoat tartibi va xavfsizligini ta'minlashga, huquqbuzarliklarni oldini olishga, va fuqarolar bilan ichki ishlar organlari o'rtasidagi ishonchni mustahkamlashga xizmat qiladi. Shu boisdan, tayanch punktlaridagi hamkorlikni huquqiy jihatdan mustahkamlash, rejalashtirish va baholashni doimiy ravishda takomillashtirish zarurdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Mirziyoev Sh. (2020). O'zbekiston Respublikasi Prezidentining davlat organlarining samaradorligini oshirish borasidagi nutqi. - Toshkent, O'zbekiston, 2020.
2. Zaripov Z. S. (2019). "Ijtimoiy tizimlarda boshqaruv va hamkorlik". - Toshkent: O'zbekiston universiteti nashriyoti.
3. Ismailov I. (2021). "Jinoyatchilikka qarshi kurashda davlat organlari va jamoatchilik o'rtasidagi hamkorlik". - Toshkent: O'zbekiston ilmiy nashriyoti.
4. Malyutin V. A. (2018). "Ijtimoiy boshqaruvning metodologiyasi: hamkorlik va integratsiya". - Moskva: Rossiya Davlat universiteti.
5. Kirichyok E.V. (2020). "Huquqiy va nohuquqiy shakllarda hamkorlikning mohiyati". - Toshkent: O'zbekiston huquqshunoslik akademiyasi.
6. Nechevina N.D. (2017). "Axborot almashish va huquqni muhofaza qilish organlarining samaradorligi". - Moskva: Rossiya ilmiy markazi.

7. Yablokov I.P. (2015). "Xavfsizlik tizimida axborot va hamkorlik". - St. Peterburg: Yuridik nashr.
8. Polishchuk A.D. (2016). "Huquqni muhofaza qilish tizimi va jamoatchilik bilan hamkorlik". - Toshkent: O'zbekiston yuridik nashriyoti.
9. Kolpakov V.K. (2019). "Jinoyatni oldini olish va huquqbuzarliklarni tahlil qilish metodologiyasi". - Moskva: Rossiya hukuki ilmiy nashr.
10. G'aniev F. T. TURKIYA RESPUBLIKASI: TABIYATI, MADANIYATI VA AN'ANALARI //Results of National Scientific Research International Journal. – 2024. – T. 3. – №. 3. – С. 101-116.
11. G'aniev F. T. O 'ZBEKISTONDA INSON HUQUQLARINI HIMOYA QILISH MILLIY PREVENTIV MEKANIZMI //Results of National Scientific Research International Journal. – 2024. – T. 3. – №. 3. – С. 84-90.
12. Ganiyev F., Ganiyeva G. O 'G 'IRLIK HAQIDA TUSHUNCHA, O 'G 'IRLIKNING PSIXOLOGIK GENEZISI VA MEKANIZMLARI //Евразийский журнал права, финансов и прикладных наук. – 2023. – Т. 3. – №. 4. – С. 43-47.
13. Ganiyev F., O'zoqboyev S. VOYAGA YETMAGANLAR TOMONIDAN SODIR QILINADIGAN JINOYAT ISHLARINI YURITISH //Евразийский журнал технологий и инноваций. – 2023. – Т. 1. – №. 12 Part 2. – С. 131-134.
14. Ganiyev F., O'zoqboyev S. VOYAGA YETMAGANLAR TOMONIDAN SODIR QILINADIGAN JINOYAT ISHLARINI YURITISH //Евразийский журнал технологий и инноваций. – 2023. – Т. 1. – №. 12 Part 2. – С. 131-134.
15. Ганиев Ф. Ўғирлик жиноятларининг профилактикаси тушунчаси ва турларига оид айрим мулоҳазалар //Евразийский журнал права, финансов и прикладных наук. – 2023. – Т. 3. – №. 4. – С. 37-42.
16. Ганиев Ф. Т. ЎҒРИЛИК ЖИНОЯТИНИНГ ЖИНОЯТ-ҲУҚУҚИЙ ЖИҲАТЛАРИ ВА ОЛДИНИ ОЛИШГА ДОИР ФИКР-МУЛОҲАЗАЛАР //Results of National Scientific Research International Journal. – 2023. – Т. 2. – №. 12. – С. 301-313.
17. Ганиев Ф. ПРОФИЛАКТИКА ИНСПЕКТОРЛАРИ ТОМОНИДАН ЎҒРИЛИКЛАРНИНГ ОЛДИНИ ОЛИШ ФАОЛИЯТИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ЙЎНАЛИШЛАРИ //Евразийский журнал права, финансов и прикладных наук. – 2022. – Т. 2. – №. 12. – С. 159-162.
18. Ганиев Ф. "ОБОД ВА ХАВФСИЗ МАҲАЛЛА" ТАМОЙИЛИГА АСОСЛАНГАН ТИЗИМНИ ЖОРИЙ ЭТИШДА ФУҚОРОЛАР ЙИҒИНЛАРИНИ ФАОЛИЯТИНИ ТИЗИМЛИ ЙЎЛГА ҚЎЙИШ //Евразийский журнал права, финансов и прикладных наук. – 2023. – Т. 3. – №. 3. – С. 96-98.
19. Ганиев Ф. АХБОРОТ ХАВФСИЗЛИГИ ҲАМДА МУҲОФАЗАСИ ТАЪМИНЛАНГАНИГА ҚАРАМАСДАН СОДИР ЭТИЛАДИГАН ЖИНОЯТЛАР //Евразийский журнал права, финансов и прикладных наук. – 2023. – Т. 3. – №. 1. – С. 129-138.